

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(ε)

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
Ημερομηνία: Τρίτη 5 Ιανουαρίου 2016
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

Τανζιμάτ
Πάουερ
Κοινωνιολογική εταιρεία

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Το 1897 η Ελλάδα έχασε στον ελληνοτουρκικό πόλεμο και κλήθηκε να πληρώσει αποζημίωση 92.000.000 δρχ. στην Τουρκία.
2. Το 1932 το ελληνικό κράτος υιοθέτησε μια πολιτική προστατευτισμού βασισμένη στις ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.
3. Στη συγκρότηση των κομμάτων στα τέλη του 19^{ου} αι. τα κομματικά μέλη προέρχονταν από τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα.
4. Στις 5 Σεπτεμβρίου 1910 έκανε την πρώτη του εμφάνιση ως πρωθυπουργός στην πλατεία Συντάγματος ο Ελευθέριος Βενιζέλος.
5. Το 1924 το ΣΕΚΕ μετονομάστηκε σε ΚΚΕ.

(Μονάδες 10)

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες συνέπειες είχε η Παγκόσμια οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα το 1932 στο εξωτερικό εμπόριο της χώρας και ποιες ήταν οι επιπτώσεις της σε πολιτικό επίπεδο;

(Μονάδες 13)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Α' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(ε)

ΘΕΜΑ Β2

Ποιες προσπάθειες έγιναν για την υλοποίηση του προγράμματος του τρικουπικού κόμματος και ποιες κοινωνικές ομάδες εξέφρασε με την πολιτική του μετά το 1870;
(Μονάδες 12)

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Γ

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τα παραθέματα που ακολουθούν να αναφέρετε:

- α) Ποιοί ήταν οι ανασταλτικοί παράγοντες της ανάπτυξης της ελληνικής βιομηχανίας τον 19^ο αι; (Μονάδες 10)
- β) Πώς εξελίσσεται η πορεία της ελληνικής βιομηχανίας από το 1870 μέχρι και μετά το τέλος των Βαλκανικών πολέμων (1912-1913); (Μονάδες 15)

Κείμενο Α

Αν η κυριαρχία της μικροϊδιοκτητικής αγροτικής μονάδας έπαιξε ανασταλτικό, ίσως και απαγορευτικό ρόλο στη δημιουργία μεγάλης ιδιοκτησίας, έπαιξε εξίσου ανασταλτικό ρόλο και στη δημιουργία προλεταριάτου στις πόλεις, μιας και δεν αποδέσμευε εργατικές δυνάμεις που θα μπορούσαν να κατευθυνθούν στη βιομηχανία, και σε γενικές γραμμές δεν ενθάρρυνε την αγροτική έξοδο. Η αύξηση του αριθμού των προσώπων που απασχολούνταν στη γεωργία και η μείωση εκείνου της βιοτεχνίας κατά τη δεκαετία του 1850 που επεσήμανε ο Σ. Σπηλιωτάκης βρίσκει τη δικαίωση της σε αυτό τον μηχανισμό. Εδώ μάλιστα αξίζει να επισημανθεί ένα φαινόμενο που εικονογραφεί τους βραδείς ρυθμούς της οικονομικής εξόδου που εξακολουθούσαν να ισχύουν και κατά τις επόμενες δεκαετίες και που δείχνει ταυτόχρονα με πόσο «μοντέρνο» τρόπο λύθηκε το πρόβλημα της δημιουργίας φθηνού εργατικού δυναμικού, απαραίτητου στοιχείου στη νέα φάση στην οποία έμπαινε η ελληνική οικονομία αυτή την εποχή. Όταν κατά τη δεκαετία του 1870 άρχισαν τα μεγάλα δημόσια έργα και η ίδρυση των πρώτων βιομηχανιών, η «σχετική» έλλειψη ντόπιων εργατικών χεριών ανάγκασε τους επιχειρηματίες να οργανώσουν τη μετανάστευση Ελλήνων ή αλλοεθνών εργατών από την Οθωμανική αυτοκρατορία.

Β Παναγιωτόπουλος, *Η Βιομηχανική επανάσταση και η Ελλάδα 1832-1871*, Αθήνα, 1980, εκδ Θεμέλιο, σελ. 229-230.

Κείμενο Β

Ο βιομηχανικός τομέας εξαιτίας της βραδείας του ανάπτυξης κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αι και έως τις παραμονές του Α' Παγκοσμίου πολέμου αντιμετώπιζε τον συντριπτικό ανταγωνισμό του εμπορικού τομέα για την προσέλκυση κεφαλαίων. Λόγω του μεγάλου βραχυπρόθεσμου κέρδους που απέφεραν οι

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Α' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(ε)

επενδύσεις στο εμπόριο, η δραστηριότητα αυτή συγκέντρωσε το κύριο πιστοδοτικό ενδιαφέρον των ιδιωτών, αλλά και των τραπεζικών οργανισμών. Ο πόλεμος δημιούργησε ευνοϊκές συνθήκες για τη βιομηχανία για την ανάπτυξη της βιομηχανικής παραγωγής. Η αναγκαστική εξάλλου ελάττωση του εξωτερικού εμπορίου έστρεψε μεγαλύτερο μέρος της επενδυτικής δραστηριότητας στη βιομηχανία. Σύμφωνα με απογραφή του 1920 πάνω από το 70% των επιχειρήσεων ήταν βιομηχανίες τροφίμων. Με την άρση των πολεμικών αποκλεισμών που είχαν επενεργήσει προστατευτικά για την εγχώρια παραγωγή, τα ελληνικά προϊόντα αδυνατούσαν να αντιμετωπίσουν τον ξένο ανταγωνισμό.

Θ. Βερέμης, Γ. Κολιόπουλος, *Ελλάς η σύγχρονη συνέχεια από το 1821 έως σήμερα*, σελ. 439, εκδ. Καστανιώτη.

Κείμενο Γ

Στο πέρασμα από τον 19^ο αι στον 20^ο αι στρογγυλά μεταξύ του 1890 και 1914, η Ελλάδα βρισκόταν σε διαδικασία εκβιομηχάνισης – το δεύτερο κύμα, αν ως πρώτο θεωρηθούν οι βάσεις που τέθηκαν στην περίοδο 1865-1875. Μέσα στις συνθήκες θερμοκηπίου που δημιούργούσε η υποτιμημένη δραχμή και χάρη στη σχετική αφθονία του συντελεστή «εργασία» για πρώτη φορά σε τέτοια έκταση-, η βιομηχανία ανέκαμψε από την κρίση της δεκαετίας του 1880 και αναπτυσσόταν με ποικίλες μορφές σε όλη τη χώρα. Ο νέος αναπτυξιακός κύκλος της διεθνούς οικονομίας στα 1896-1914, τα πεδία που άνοιγαν οι προσιτές νέες τεχνολογίες, η οικοδόμηση των πόλεων και η ίδια η διεύρυνση του τομέα ενίσχυσαν τη διαδικασία αυτή. Ο τύπος όμως της εκβιομηχάνισης που προωθείτο με μονάδες μικρού μεγέθους, εντάσεως εργασίας, βασικών καταναλωτικών αγαθών και χωρίς μόνιμες διεξόδους στις εξωτερικές αγορές, έφθασε στα όρια του γύρω στα μέσα της πρώτης δεκαετίας του 20^{ου} αι, με την ανατίμηση της δραχμής, την κρίση των εξαγωγικών βιομηχανιών και τους περιορισμούς των εσωτερικών αγορών. Οι προσπάθειες ανασύνταξης ορισμένων βιομηχανιών, την περίοδο 1906-1914 άρχισαν να αλλάζουν το τοπίο, ακολουθώντας τις επιταγές των καιρών: συγχωνεύσεις επιχειρήσεων, ενίσχυση των μεγαλύτερων μονάδων, επενδύσεις εντάσεως κεφαλαίου και τεχνολογίας. Με αυτές τις αλλαγές η βιομηχανία εγκαινίαζε τον 20^ο αι.

Ιστορία της Ελλάδος του 20^{ου} αι 1900-1922, σελ 173, εκδ. ΒΙΒΛΙΟΡΑΜΑ

ΘΕΜΑ Δ

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες των παραθεμάτων που ακολουθούν να εξηγήσετε ποια ήταν η σημασία της ψήφισης του συντάγματος του 1844 για την εξέλιξη του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα και πως υπονομεύτηκε η πορεία αυτή από τον Κωλέττη και τον Όθωνα κατά την πρώτη περίοδο εφαρμογής των αντιπροσωπευτικών θεσμών. (Μονάδες 25)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(ε)

Κείμενο Α

Πολλοί [...] , θεωρούσαν μεγάλη ατυχία τον πειραματισμό αυτό με τον κοινοβουλευτισμό, ο οποίος όχι μόνο δεν είχε εκπληρώσει τους πόθους που είχαν δημιουργήσει οι αγώνες για την επικράτησή του, αλλά είχε συμβάλει στον σταδιακό εκφυλισμό της κοινωνικής και πολιτικής ζωής της χώρας. Θεωρούσαν επιπλέον τον κοινοβουλευτισμό ένα ακόμη δυτικό θεσμό, που είχε επιβληθεί στο «συνταγματικά» και «πνευματικά» ανέτοιμο ελληνικό λαό.

Οπωσδήποτε με την ψήφιση του Συντάγματος, για πρώτη φορά μετά τον Αγώνα, οι Έλληνες μπορούσαν να ισχυρισθούν ότι συμμετείχαν άμεσα στη διακυβέρνησή τους. [...] Η εισαγωγή του κοινοβουλευτισμού σήμαινε, για πρώτη φορά μετά τη λήξη του Αγώνα, ότι ο λαός δεν ήταν πλέον δυνατό να αγνοείται από την ηγετική τάξη, όταν μάλιστα οι εκπρόσωποι της τελευταίας συναγωνίζονταν για την άνοδο στην εξουσία. Η εισαγωγή της καθολικής ψήφου (για τους άρρενες) σήμαινε ότι οι αγρότες έγιναν οργανικό, αν και παθητικό, μέρος του νέου συστήματος και ότι, ως αντάλλαγμα για την υποστήριξή τους προς τους διάφορους εκπροσώπους της ηγετικής τάξεως, μπορούσαν να υπολογίζον σε συγκεκριμένες υλικές παραχωρήσεις.

Β. Σφυρόερα, ΙΕΕ τομ. 30 σελ. 115, εκδ. 2015

Κείμενο Β

Η μεταβολή της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843, ενώ δεν έλυσε κανένα από τα μεγάλα προβλήματα του Ελληνικού λαού, [...] διευκόλυνε το παλάτι να φέρει με συνταγματικά μέσα στην εξουσία τον Κωλέτη και το κόμμα του.[...]. Ήταν ο άνθρωπος που εισήγαγε στη πολιτική παράδοση τα εκλογικά όργανα, την ξετσιπωτή δημαγωγία, τον τραμπουκισμό και ακόμη ήταν ο πρώτος που υπέταξε τον κρατικό μηχανισμό στη υπηρεσία του κόμματος [...].

«Από του 1845 –γράφει ο ποιητής Αλ. Σούτσος-κυβέρνησις της Ελλάδος, [...] εμπαίζει μέχρις ώρας το σύνταγμα και δια της απάτης εκφυλίζει τους χαρακτήρας: η βασιλεία κυβερνά παρά τον Χάρτην... βουλή εκ μελών διορισθέντων δι' υπουργικών διαταγμάτων, σύνταγμα χλευαζόμενον· ρήξεις ιδεών εις την πρωτεύουσαν, στάσεις εις τας επαρχίας».

Ανάμεσα στο παλάτι, κυβέρνηση και αντιπολίτευση συνθλίβονται η ανεξαρτησία και τα βασικά προβλήματα του ελληνικού λαού. Όθων και γαλλικό κόμμα συμφωνούν απόλυτα και περιφρουρούν με όλη τους τη δύναμη την κοινοβουλευτική δικτατορία του Κωλέτη.

Τάσος Βουρνάς, *Ιστορία της Νεώτερης και σύγχρονης Ελλάδας*,
τομ. Α΄ σελ. 294-297.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(ε)

Κείμενο Γ

Ο εκλογικός νόμος του 1844 εδημιούργει τας προϋποθέσεις οργανώσεως κομμάτων και μάλιστα, επικρατήσεως του δικομματικού συστήματος. [...] Δυστυχώς, ο βασιλεύς Όθων αντέδρασε, με όλα εις την διάθεσίν του μέσα, κατά της πορείας προς την δημοκρατίαν. Ηγνόησεν ή παραβίασε το Σύνταγμα και δεν επέτρεψε την διενέργεια ελευθέρων εκλογών. Αι αναδειχθήσαι, από το 1844 έως το 1862, επτά Βουλαί, υπήρξαν πριόν βίας, τεχνασμάτων και νοθείας. Παρά ταύτα, θα ήτο δυνατόν να προέλθουν εξ αυτών κομματικοί σχηματισμοί, [...] εάν ο Βασιλεύς, δια του σχηματισμού προσωπικών κυβερνήσεων, δεν παρημποδίζε την τωιαύτην εξέλιξιν, ευθύς μετά τον θάνατον του Κωλεττή. Η πλειονοψηφία, την οποίαν επέτυχεν ούτος, κατά τας εκλογάς 1844 και 1847, δια νοθεσιών και βίας, απετέλεσε μια βάση συντηρήσεως κόμματος. Εάν, μετά τον θάνατόν του συνεχίζετο, έστω και κατά τον ίδιον τρόπον, η ενίσχυσις του κομματικού αυτού πυρήνος, θα υπήρχε πιθανότης να προέλθη ένα κόμμα συντηρητικόν, το οποίον μοιραίως, θα ωδήγει εις την συγκρότησιν μιας οργανωμένης, εις ένα επίσης κόμμα, αντιπολιτεύσεως, φιλελευθέρων τάσεων. Στερρώς¹, όμως, εχόμενος της ίδιας εξουσίας, ο βασιλεύς απειργάσθη την εξουδετέρωσιν των κομμάτων, χωρίς να υπολογίσει ότι, ούτω, έχανε την ευκαιρίαν να αποκτήσῃ και λαϊκὴν δύναμιν αφωσιωμένην εις αυτόν.

Η βασιλική τακτική θα απεδεικνύετο ανενεργός, εάν η ηγετική μερίς δεν τον συνέτρεχεν, αποδεχόμενη τα προσφερόμενα εις αυτήν αξιώματα. Η ορμή της είχε εξαντληθῆ εις την μεταβολήν της 3^{ης} Σεπτεμβρίου. Δυστύχημα, διότι δεν κατόρθωσε να την αξιοποιήσῃ, εν συνεχεία.

Γρηγορίου Δαφνή, *Τα ελληνικά πολιτικά κόμματα, 1821-1961*, σελ.53-54.

¹ Στερρώς = στέρα, σταθερά, ακλόνητα